

ИЗЛИЗА ОТ 1900 ГОДИНА

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОФИЦИАЛНО ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА – БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ

ГОДИНА СХХ, БРОЙ 3

СОФИЯ, 1-15 ФЕВРУАРИ 2019 г.

ЦЕНА 0,70 лв.

e-mail: sinizdat@gmail.com

www.facebook.com/Synodalpress/

Хроника

Денят на св. Трима светители – празник на Богословския факултет *стр. 1-3*

10 години от интронизацията на Руския патриарх Кирил *стр. 3*

Църковен календар

Притчата за Митаря и Фарисея
Притчите в църковната живопис на Българското възрождане *стр. 4-5*

Колонка на редактора

Срещение е *стр. 5*

Богословие

Св. Йоан Златоуст за вярата, надеждата и любовта *стр. 6*

Поклоннически пътувания

Неземната земя на Кападокия *стр. 8*

Св. Йоан Златоуст за вярата, надеждата и любовта

Православната църква е отредила от векове да се честват заедно в един и същи празничен ден – 30 януари – светите Трима светители – св. Василий Велики (ок. 330-379), св. Григорий Богослов (329-390) и св. Йоан Златоуст (ок. 345-407). На този ден Църквата отдава тържествено и съборно почит и на тяхното пастирско, просветителско и учителско дело. Тримата велики йерарси на Църквата в православната традиция се почитат и възпяват като „всееленски учители“ и „стълбове на богословието“, които със своето превъзходно богословско учение и безукорен християнски живот са „просветили духовно Вселената“ с божествените истини на Христовото Евангелие.

Св. Йоан Златоуст (345-407) е един от тримата велики светители и църковни учители, които Православната църква чества в деня на Тримата големия йерарси. Той е може би най-популярният и почитан свети отец в традицията на Източно-православната църква. Заради богатото му книжовно наследство и не надминат проповеднически дар, заради самоотвержения му подвиг в учителството и пастирското му усърдие, заради мъжественото и непоколебимото служение за духовното благо на наството, както като дякон и презвитер в Антиохия, така и

като Константинополски архиепископ, той си заслужил още приживе и получил от Църквата името *Златоуст*.

Големият светител на Православието е един от най-ярките представители на така наречения *Златен век на светоотеческата богословска мисъл* и един от най-плодотворните автори от времето на разцвета на християнската литература, обхващащ периода на IV и V век. Неговото служение като църковен учител и пастир протича при управлението на християнските императори Теодосий Велики (379-395) и наследника му Аркадий.

Учението на св. Йоан Златоуст

Богословското творчество и литературното наследство на св. Йоан Златоуст са огромни по обем и представляват ценно наследство и скъпоценен принос в духовната съкровищница на Църквата и православната християнска традиция. В него преобладават екзегетическите и нравоучителни трудове, а така също и омилетични беседи, в които винаги присъства духовно наставление за християнските добродетели и преди всичко за вярата, надеждата и християнската любов.

На стр. 6

ХРОНИКА

България

Денят на св. Трима светители – празник на Богословския факултет

В истинско духовно тържество и празник на богословската наука се превърна денят на св. Трима светители в академичния параклис на Богословския факултет към СУ „Св. Климент Охридски“. Пре-

подаватели, студенти и десетки православни християни взеха участие в празника на висшето богословско школо у нас.

По решение на Св. Синод на БПЦ-БП Негово Високопреосвященство

митрополитът на САЩ, Канада и Австралия Йосиф възглави св. Литургия, а Негово Светейшество Българският патриарх Неофит взе молитвено участие.

На стр. 3

ЦЪРКОВЕН КАЛЕНДАР

Притчата за Митаря и Фарисея

Тридневният период е най-важният от църковната еортология, тъй като ни подготвя за световото Възкресение. Този период започва от *Неделята на Митаря и Фарисея* и завършва до *Велика събота*.

Светите отци са определили първата седмица от четирите подготовителни седмици на Великия пост да бъде посветена на *Притчата за Митаря и Фарисея*. Тази притча е кратка, но много поучителна. В нея се изобличават самодоволството, самохвалството, чувството за превъзходство и др., все страсти, произтичащи от гордостта. А като средство за победа над нея е посочено смириението. Чрез сърдечно смирение и съкрушение могат да бъдат изтрети греховете и възвърната Божията благодат. Св. ев. Лука, който предава тази Христова притча в своето евангелие, пояснява към кого е отправена тя: „... на ония, които бяха убедени в себе си, че са праведни, и прези-

раха другите, каза следната притча...“ (Лука. 18:9).

Св. Йоан Златоуст отбелязва, че притчите може да имат много значения едновременно. Следователно за по-доброто им разбиране е нужно тълкувание от богопросветени църковни мъже. Още от древност са запазени тълкувания от свети отци на четирите Евангелия, и в частност на Евангелието от Лука, в които изцяло или отчасти се съдържат и тълкувания на *Притчата за Митаря и Фарисея*. До нас са достигнали тълкувания върху самата притча от: св. Йоан Златоуст (350-407); св. Кирил Александрийски (ок. 313/315-444); св. Василий, архиеп. Селевкийски (V век); св. Андрей Критски (ок. 660-4.VII.740); Теофан Керамейски (1129-1152); блаж. Теофилакт Български (1050/1060-неизв.); Евтимий Зигавин (ок.1050-1120); св. Григорий Палама (1296-1359).

На стр. 4

ХРОНИКА

България

Сретение Господне в
Патриаршеската катедрала

На празника, в който Църквата възпоменава срещата между Спасителя и св. Симеон Богоприемец, в Патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски“ бе отслужена тържествена архиерейска св. Литургия. Тайнството Евхаристия бе възглавено от Негово Преосвещенство Мелнишки епископ Герасим, гл. секретар на Св. Синод и председател на църковното настоятелство при катедралата. С него съслужиха ставр. ик. Костадин Гаврилов, протодякон Александър Нешев и дякон Деян Корунски.

По време на причастния канон отец Костадин Гаврилов произнесе слово за празника, в което каза: „Сретение на църковнославянски език означава „среща“. В храма по открояване от Духа Светаго ги посрещна праведният старец Симеон, на когото било обещано от Ангела,

че той няма да умре, докато със своите очи не види Христос. Този ветхозаветен старец според преданието проживял повече от триста години в очакване на Спасителя. В негово лице Ветхий Завет се среща с Христос – с Началото на Новия Завет...

Ние сме призвани да спазваме Божиите заповеди не от страх или дълг, а защото просто е невъзможно да постъпваме

иначе. За това е нужна постоянна работа на душата и внимание към своята вяра, мисли, думи и постъпки“.

Мнозина православни християни пристъпиха към Св. Тайни Христови, а след богослужението епископ Герасим благослови събралото се множество с празника на Господната среща.

А. КАРАДАКОВ

Изложба в памет на Варненския и Преславски
митрополит Йосиф

На 5 февруари Негово Високопреосвещенство Варненски и Великопреславски митрополит Йоан откри изложба в памет на Варненския и Преславски митрополит Йосиф (1900-1988) в Градската художествена галерия – Варна. Тя е придружена от каталог и ще продължи от 5 до 24 февруари.

Сред представените произведения са морските пейзажи на Марио Жеков, Георги Велчев, Христо Каварналиев, Петър Францов, Наполеон Але-

ков, прекрасните пейзажи на Никола Танев, Атанас Михов, Янко Маринов, Тодор Димитров, изключително изящните и съвършени акварели с цветя на Константин Щъркелов и др. В експозицията е включен и портретът на митрополит Йосиф от Никола Кожухаров.

Чрез тези произведения на изобразителното изкуство, които са купувани и събирани от митрополит Йосиф, разбираме колко е важна красотата за човека. Духовният чо-

век вижда, чувства и обича тази красота. Той копнее за нея.

В многовековната история на родната ни Православна църква с духовна ревност към Господа са се потрудили редица бележити йерарси. През изминалата 2018 г. се изпълниха 30 години от блажената кончина на Варненския и Преславски митрополит Йосиф. Отбелязвайки тази годишнина, ние молитвено си спомняме за неговите трудове по развитието, утвърждаването и благосъстоянието на поверения му диоцез и паство.

Отправляме своята искрена молитва към Вселодателя Бога да упокои душата на приснопамятния достолюбен Варненски и Преславски митрополит Йосиф и да му дарува неизменната велика, преизобилна и вечна красота, която струи в Царството Божие.

Варненска и Великопреславска митрополия

Сретение Господне и офикия в гр. Земен

На 2 февруари в храм „Св. Йоан Богослов“, гр. Земен, Радомирска духовна околия, светата Литургия бе оглавена от Негово Преосвещенство Белоградчишки епископ Поликарп, викарий на Софийския митрополит.

В светата Литургия съслужиха протосингелът архим. Василий, архим. Никанор, игумен на Църногорския манастир, духовният надзорник ставр. ик. Ангел Ангелов, енорийският свещеник на Земен ик. Димитър Миланов, архиерейският наместник на Радомирска духовна околия прот. Александър Стоев, прот. Константин Стойчев, йерод. Вартоломей, дякон Лука Китин и дякон Георги Читалов.

По време на светата Литургия, с благословието на Негово Светейшество бе офикиран иконом Димитър Миланов за ставрофорен иконом.

Епископ Поликарп поздрави о. Димитър и му пожела здраве, сили и търпение в духовното свещеническо поприще, за да бъде както и досега усърден ра-

ботник на Божията нива и пример за своите енориаши.

Молитвено участие в светата Литургия взеха г-жа Ирена Соколова, областен управител на Перник, кметът на Земен г-н Димитър Сотиров, г-н Васил Николов, собственик на „Земенея“, семейство Барбукови, както и много вярващи, които изпълниха храма, за да се помолят за благословение на своите рожби и семейства.

След богослужението бе извършено водоосвещение за здраве и благословение на присъстващите в храма.

Софийска митрополия

Архиерейска литургия и офикия в столичния
храм „Живоприемен източник“

В неделния ден, 3 февруари, Негово Преосвещенство Белоградчишки еп. Поликарп, викарий на Софийския митрополит, отслужи празнична св. Литургия в единствения храм в столичния квартал „Подуене“, който е посветен на Пресвета Богородица – Животворен източник.

С него съслужиха протосингелът архимандрит Василий, ставр. ик. Михаил Михайлов, ик. Антоний Алексиев, ик. Емилиян Костадинов, храмовото духовенство, во главе с председателя протойерей Симеон Иванов, свещеник Костадин Тренев и четирима дякони, ръководени от йеродякон Вартоломей.

Просторният софийски храм е построен през 1882 г. С назначаването на отец Симеон Иванов за председател през 2013 г. храмът е обновен за кратко време: подменена е подовата настилка, обнови са иконостасът и интериорът, започва реставрацията и на стенописите.

В началото на литургията еп. Поликарп даде офикия „протойерей“ на свещеник Стефан Величков Рачев.

Новият протойерей е роден в София пред 1964 г. Успешно завършва Духовната академия „Св. Климент Охридски“ през 1988 г. През 1996 г. е ръкоположен за свещеник и остава на енорийс-

ко служение в храм „Живоприемен източник“ – храма, в който е венчал и обучавал на свещеническо служение.

Владиката го представи на църковното изпълнение като ревностен духовник и му отпрати благопожелания, като му подаде набедреника с възгласа: „Достоен!“

В края на литургията епископът поздрави братята свещенослужители в храма, църковното настоятелство, църковния хор и отпрати пастирски благопожелания. Той поздрави отец Симеон с неговия имен ден и подчерта ревността му като духовник, неговата грижа като пастир и отличната му работа като председател на храма. В знак на благодарност отец Симеон подари на архиерея малък формат св. Евангелие с красив обков.

Весела ИГНАТОВА

† IN MEMORIAM

Престави се в Господа йеромонах Гервасий, брат на Плаковския манастир

Великотърновска св. митрополия известява, че на 04. 02. 2019 г. в Господа се престави Негово Всепреподобието йеромонах Гервасий, брат на Плаковската св. обител „Св. пророк Илия“, край град Велико Търново.

Опелото бе извършено на 5 февруари в храм „Св. Николай Мирликийски“, в с. Широки дол, Самоковска духовна околия, Софийска епархия, в което съслужиха духовници от Великотърновска, Софийска и други епархии.

Йеромонах Гервасий е роден на 21. 02. 1963 г.

Ръкоположен е от Великотърновския митрополит Григорий за йеродякон на 17. 03. 2013 г., а за йеромонах на 07. 04. 2013 г.

В последните години от своя живот положи уси-

лия за благоустройването на св. Плаковска обител. В анализите на църковната история на Великотърновска епархия йеромонах Гервасий ще остане и с ревността си към богослужението и молитвата, проповедта и приобщаването на цър-

ковното изпълнение към светата обител и Българската православна църква.

Бог да го прости! Вечна и блажена да бъде паметта му!

Великотърновска митрополия

Денят на св. Трима светители - празник на Богословския факултет

От стр. 1

Високопреосвещеният митрополит съслужи с архим. Василий, протосингел на Софийска св. митрополия, ставр. ик. Ангел Ангелов, протойерей Сава Кокудев, йеромонах Пимен, игумен на Германския манастир „Св. Йоан Рилски“, духовници от столицата, доц. д-р дякон Иван Иванов и дякон Асен Канъов. По време на причастния канон студентът Ботьо Димитров произнесе проповед за празника и богословието на Тримата велики църковни учители.

В края на св. Евхаристия Негово Светейшество се обърна с поздравителен адрес към декана, преподавателите и студентите на Богословския факултет, като каза: „Помнете заветите на св. Трима светители – Василий Велики, Григорий Богослов и Йоан Златоуст – и като се вдъхновявате от техния пример, подражайте на усърдието им и на тяхното всеотдайно и благоговейно посвещаване на божествените спасителни тайни на Божията премъдрост! Неизменни ваши спътници и верни наставници в тайните на богопознанието, на духовно-просветното и църковно-образователното дело да

бъдат всички ваши велики и достойни предшественици, защото доброто приемство е и залог за добрите плодове от всяко наше усилие и за всеки богблагословен успех!“

Високопреосвещеният митрополит Йосиф също произнесе слово за празника, в което каза: „Утре ще бъде пак такъв, какъвто съм и днес!“ – Намерих тези убедителни думи на велелепния и царствен св. Василий Велики за най-подходящи нам днес, защото искам да съпоставя нашия XXI век с четвъртото столетие на Тримата светители; днешния неолиберален глобализъм с учението и вярата им и особено джандър доктрината с православно им богословие. Умря г-н Бжежински неразкаян, но оскъблението по адрес на нашето св. Православие,

че след комунизма Православната църква и св. Православие е най-големият враг на демокрацията, остана и се цитира дори и в наши дни.“

Митрополит Йосиф допълни още: „Само преди две години Европейският парламент също видя в светлото Православие политическа пропаганда и реши вместо Православна църква да се казва пазоваолирано – трансгранични религиозни групи. С една дума – Православието на Тримата най-велики светители е трън в очите на съвременните либерали. Защо? Защото като богослови вие всички много добре знаете, че твърде много неща в светлото Православие изобличават днешния начин на живот и на падналата човешка природа изобщо.

Знаете, че тридесет и

седем години вече съм на служение в Българската източноправославна епархия в Америка, в плуралистично общество, но ако сравним по-внимателно двете парадигми – на туркашния и тамошния светоглед и начин на живот, ще забележим, че те се различават почти във всичко. Понеже правилото е: „When you are at Rome, do as the Romans do“, т.е. могат парафраза е: когато си в Америка, прави каквото правят американците...“

Не е новина, че св. Православна църква и православието на Тримата светители е консервативно. То защитава традиционния морал, семейството, ролята на мъжа и жената, традиционните норми на ценностите във всички сфери на човешкия живот. Смята ги за дадени от Бога, а не от преход-

ни и социални конвенции (излишно е да отбелязваме колко разрушителни са техните идеи...). Не се чудете на това. За Америка, Канада и Австралия българското православие, върно на светите Трима светители, е архаично, варварско, противно, примитивна вяра и отживяла религиозна секта. Светото православие на Тримата светители обаче е категорично: хомосексуализмът е грях, срам, позор! Такава е волята Божия! Такъв е и библейският закон!

По завета на Тримата светители ние призоваваме човека към един аскетичен идеал, който изисква самообуздаване и самоотречение във всичко – сурова дисциплина, доброволни жертви в името на Светия Дух. Съвременето обаче призовава към друго. Знаете Лука. 12:19 –

„Имаш много блага“. Яз, пий, весели се, наслаждавай се на живота, граби с пълни шепи от всички удоволствия, развлечения и наслади. Това е смисълът на твоето съществуване. Ако си беден – бори се със зъби и нокти, прави кариера, издирай се и печели, печели, печели! Тази алчност, ненаситна обсебеност от плътското, от тленното, тази жажда за пари и блага, този агресивен материализъм, който дойде, за съжаление, и у нас, са безкрайни противоположности на православно „дух“, каза митрополит Йосиф.

В края на своето слово той благодари за позициите на Богословския факултет в София и този във Велико Търново за подкрепата против Истанбулската конвенция, както и въобще за трудовете им в полза на св. Църква.

Деканът проф. Александър Омарчевски също благодари на Негово Светейшество патриарх Неофит и на митрополит Йосиф както за поздравите, така и за присъствието им, и особено за подкрепата, когото Св. Синод оказва на Богословския факултет в София.

Духовното тържество завърши с многолетствие. Ангел КАРАДАКОВ

ХРОНИКА

10 години от интронизацията на Руския патриарх Кирил

По решение на Св. Синод на БПЦ-БП от 13. 12. 2018 г. Старозагорският митрополит Киприан и Видинският митрополит Даниил, заедно с придружаващи ги лица, са определени да посетят столицата на Русия в периода 29. 01. – 4. 02. 2019 г., по повод десетата годишнина от интронизацията на Московския и на цяла Русия патриарх Кирил.

Българската църковна делегация се е срещнала с

патриарх Кирил на 31 януари. Старозагорският митрополит Киприан е прочел поздравителен адрес от името на Българския патриарх Неофит и Св. Синод, в който се казва: „Сърадваме с Вас и с цялата братска Руска православна църква, която под Вашето ръководство вече десет години укрепва и развива положените преди Вас основни, засилвайки своето вътрешно единство и своята апос-

толска мисия сред поверения ѝ народ. Църква древна и славна, изповедническа и мъченическа – Църква на дивни светци и духоносни отци, на мъдри и прославени архипастистри и велики учители в тайните на богословието и богопознанието...“

Времето, в което по Божи промисъл върху Вас е паднало жребие да оглавявате славната Руска православна църква, е време, изпълнено с множество предизвикателства и изпитания за християнската и архипастирската ни съвест.

Всеки ден и всеки миг врагът на човешкото спасение поставя нови и нови капани пред нас, за да ни отклонява от пътя, който Христос Господ ни завеща на Кръста. В ръцете и в нашите сърца обаче ние имаме единственото надеждно и вярно оръжие срещу всеки враг и противник и това оръжие е оръжието на правдата и любовта, на онази божествена любов, която не познава граници и

пред която е безсилна всяка вражеска сила.

Приемете, Ваше Светейшество, по случай този Ваш личен празник, но и празник на цялата свята Московска Патриархия, нашите искрени пожелания за крепко здраве

и бодрост на духа, за архипастирска ревност и апостолско дръзновение в служението Ви като първоиерарх на вековния и славен Московски престол!“

За отбелязване на годишнината са дошли

От света

предстоятелите на Антиохийската и Сръбската патриархия – Техни Светейшества патриарх Йоан Х и патриарх Иринеи, председателят на Православната църква на Чешките земи и Словакия митрополит Ростислав, с придружаващи ги делегации, както и представители на Александрийската, Йерусалимската, Грузинската и Румънската патриархия, и на Полската православна църква.

На 31 януари в Голямата зала на Държавния дворец в Кремъл се е състоял тържествен акт, посветен на десетата годишнина от интронизацията и избора на патриарх Кирил. На събитието е присъствал и президентът на Русия Владимир Путин.

Българската църковна делегация е взела участие в тържествената съборна св. Литургия в храма „Христос Спасител“ по повод 10-годишнината от избора и интронизацията на патриарх Кирил.

Ангел КАРАДАКОВ
По информация от
www.patriarchia.ru

ДОКУМЕНТИ

Кандидатури за ръкоположения на свещенослужители

Светият Синод на БПЦ, след като разгледа съответните кандидатски преписки за ръкоположения на епиройски свещеници и свещеномонаси, на основание чл. 134 и във връзка с чл. 132 от Устава на Българската православна църква реши да бъдат публикувани имената на следните кандидати:

Великотърновска епархия: Дмитрий Анатолиевич Павлов, от с. Горски долен Тръмбеш – за дякон и свещеник;

Пловдивска епархия: Михаил Симеонов Докторов, от гр. Калофер – за дякон и свещеник;

Видинска епархия: Виден Николов Виденов, от гр. Монтана – за дякон и свещеник.

ЦЪРКОВЕН КАЛЕНДАР

Притчата за Митаря и Фарисея

От стр. 1

„Също и на оня, които бяха убедени в себе си, че са праведни, и презираха другите, каза следната притча: двамата човека влязоха в храма да се помолят: единият фарисейн, а другият митар. Фарисейният, като застана, молеше се в себе си тъй: Боже, благодаря Ти, че не съм като другите човеци, грабители, неправедници, предлободейци, или като тая митар: поста два пъти в седмица, давам десетък от всичко, що придобивам.

А митарят, като стоеше надалеч, не смееше дори да погледне очил към небето; но ургисе се в зъдри и казваше: Боже, бди милостив към мене грешника!

Казвам ви, че тая отпе у дома си отравдан повече, отколкото оня; понеже всеки, който превъзнася себе си, ще бъде унижен; а който се смирява, ще бъде въздигнат“ (Лука. 18:9-14).

В Притчата за Митаря и Фарисея са представени два персонажа – смиреният митар и гордият фарисей. Притчата е построена на принципа на противопоставянето на образи и душевни състояния, а в центъра е поставена молитвата. И двата персонажа започват своята молитва по един и същи начин – с обръщение към Бога. Състоянието на фарисея е предадено накратко, докато на неговата молитва е отделено по-дълго описание. От друга страна, докато молитвата на митаря е кратка, състоянието му е описано подробно и сърце-раздиращо.

Фарисей означаваша на еврейски „отличаващ се“ и съгласно схващанията на са-

Степониц от Бельоната църква „Рождество Богородично“, Салонк. 1869 г., Никола Образцов

вали буквата на Закона, били уважаваани от народа като благочестиви и се ползваха с пълно доверие по въпроси относно молитвите, култа и служението.

Съгласно сведенията на Иосиф Флавий,

фарисейте твърдели, че само пълното спазване на Закона може да привлече Божията благодат и развили дори свои херменевтични подходи за прилагането и спазването му. Характерно за фарисейте е отворачението им към митарите. Отношението им към тях било като към „мечисти“ – защото служели и влязали в общение с омразаните потисници и другоячески ромен. Следователно митарите били обществена група за порицание. Народът също не обичал митарите, защото собирали данъци, често надвишаващи определени размер.

Притчата започва със стих, който ввежда към съдържанието: „Също и на оня, които бяха убедени в себе си, че са праведни, и презираха другите, каза следната притча“ (Лука. 18:9). Специално внимание на надменността, която довежда до презрение, отделя св. Иоан Златоуст. Той я нарича „абсурдна страст“. Светият отец в почти всички свои слова особено силно изобли-

чен роний Врачански, който съдържа неделни проповеди и त्याкувания на притчи.

Сборниците се използват в богослужението, но и за частно четиво, а това форма в клира и миряните ново отношение към притчата като жанр от Свещеното Писание. Тя става търсен сюжет при предаването на дидактични послания. „Четейки“ притчата, „разказана“ от зограф в даден стенопис, възрожденчески човек е виждал предадена в образи евангелската притча.

В Ерицмата на Дионисий от Фурна вече се отделят притчице от чудесата на Спасителя – Христос и се създава цикъл притчи. Така в обогатената иконографска програма на възрожденския храм евангелските притчи се вписват особено добре със своите нравствени послания, предадени чрез алегорични образи. Възрожденските зографи „обличат“ в образ Божие слово, да да може христианинът да го види в храма и да бъде наставен в доброто и в пътя към съвършенство. Проследявайки текста от Евангелието и сравнявайки го с иконографските сюжети, които са почерпани от него, ние виждаме представено в образи самото Евангелие, но и त्याкуванията му от светите отци.

Рядко са църквите у нас, които през Възрождането успяват да представят в стенописи повече от няколкото най-популярни притчи. Единствен пример за обособяване на самостоятелна цикъл притчи, в храмовете на територията на България, са стенописите от главната църква на Рилския манастир. Там притчице са разположени по северната, западната и южната стена на притвора и очисти във външната галерия, създавайки отделни групи от нравоучителни сцени, станали характерни за украсата на притворите, тъй като манастирите е служели като иконографски модела и за градските църкви.

Монахи, обособени като отделни празници в годишния богослужебен кръг, например – притчата за Митаря и Фарисея (Лука. 18:10-14); за Будния сил (Лука. 15:11-32); за Десетте девъци и Безмълвната смокбница; за Богаташа, който искал да си строи житница (Лука. 12:16-21) и др.

Навизането на тези относително нови иконографски сюжети в монументалната живопис на храма е следствие от няколко фактора. Първо, икономическият подъем позволява засилено строителство на храмове, които са с по-големи размери и чиито притвор предоставя място за зографията на нови иконографски сюжети. Второ, успоредно с развитието на монументалната живопис през периода на Възрождането се развива и проповедничеството. У нас широка популярност придобива сборникът Невеник на св. Соф-

лова богатието. Тук той също тълкува, че човек, който основава своята гордост на богатството, е глупав, защото забравя колко несигурно може да бъде то.

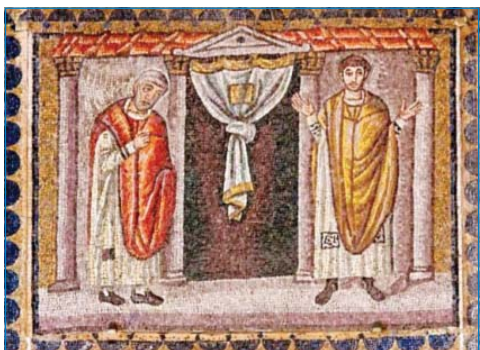
Двама човека влязоха в храма да се помолят: единият фарисейн, а другият митар“ (Лука. 18:10).

В пръкия текст е използван глаголт „κτίζεις“ (кочи се), което показва, че Иудейският храм е бил на високо място. Св. Андрей Критски тълкува: „Кочи се в храма митарят и се възвиза и телесно, и духовно. Кочи се в храма фарисеят, но телесно, а не духовно. Защото единият се въздига, понижавайки себе се духовно, чрез смиренията, а другият се понижва духовно, въздигайки се чрез гордостта“ (Ανδρείου Κριτέως Λόγος 20, Πέρι της υποβοσκας του τειλονου και του Φουδαίου), PG 97, 1256-1268).

Фарисейният, като застана, молеше се в себе си тъй: Боже, благодаря Ти, че не съм като другите човеци, грабители, неправедници, предлободейци, или като тая митар“ (Лука. 18:11).

В действителност молитвата на фарисея не е никаква молитва към Бога, а хвалба със себе си и осъждане на другите. Това е молитва „на себе си“, той сам се е поставил на мястото на Бога. В евангелският текст е обрътнато внимание на позата на фарисея. В своето त्याкувание св. Иоан Златоуст се обръща към фарисея с въпроси, като: защо той смята себе си за погорен от митаря; нима го е видял да краде или да сгръщаваша с нещю. Подчертава се липсата на любов и симпатия от страна на фарисея към митаря.

„Поста два пъти в седмица, давам дес-

Раннохристиянска мозайка, V-VI в. Базилика „Св. Апонацирий“, Равена, Италия

тът от всичко, що придобивам“ (Лука. 18:12).

Фарисейт пренебрегва факта, че стремежът някой да изглежда по-горен от другите е падение. С тази притча Исус Христос ясно поучава, че спазването на Закона и добродетелният живот имат голяма стойност и въздигат човека към Бога, но когато се съчетат с гордост, хвърлят сянката този човек в най-долна пропаст. И ако горкост и беззаконие отдалечават от Бога, Божията благодат, то покаянието и изпълнението на заповеди привличат и ни приближават към Бога.

А митарят, като стоеше надалеч, не смееше дори да погледне очил към небето; но ургисе се в зъдри и казваше: Боже, бди милостив към мене грешника! (Лука. 18:13).

Наведената глава – израз на страха, което осъжда човека, че види греховете си, написани на небото; биенето в гръдите, което според св. Андрей Критски е знак за самонаказание, разкриват пълно-

то покаяние на митаря. Според светите отци митарят има пълно доверие в Бога за Неговото човколюбие. Възлов момент са думите му: „бди милостив към мене грешника“. Където има смирение, казва Първоият Соломон, там има и мъдрост. „Никой не може да обичне Бога, ако преди това няма страх от Него“ (Ισαΐας Σέρβον, Λόγος 7). Любовта към ближния довежда до любов към Бога. Не е възможно човек да се спаси, ако не обича нещата на греховете я привличат и ни приближават към Бога.

А митарят, като стоеше надалеч, не смееше дори да погледне очил към небето; но ургисе се в зъдри и казваше: Боже, бди милостив към мене грешника! (Лука. 18:13).

Наведената глава – израз на страха, което осъжда човека, че види греховете си, написани на небото; биенето в гръдите, което според св. Андрей Критски е знак за самонаказание, разкриват пълно-

благочестивият фарисей. Според св. Иоан Златоуст: „Бог може да помиля всеки, който пада на колена и умолява с думите: „бди милостив към мене помилвай“ (Χριστοστομίου Ιωάννιν, Εις τον τελωνην και τον Φαρισαιον Λόγος PG. 62, 723-728).

Човек, който вижда собствените си грехове, е по-милостив към другите. За предпочитане е падналият, който се покаява и се връща смирен, пред правилно постъпващия, който се гордее и се хвали със своята праведност. Когато съдим другите, ние сме достойни за същия съд и наказание, които заслужава осъденият от нас (вж. Мат. 7:1).

„Казвам ви, че тая отпе у дома си отравдан повече, отколкото оня; понеже всеки, който превъзнася себе си, ще бъде унижен; а който се смирява, ще бъде въздигнат“ (Лука. 18:14).

Този финален стих на Притчата съдържа нравствения извод, който е задължителен за неиното разбиране – т.е., че добродетелни дела, извършени без съчувствие и любов, са също формално добродетелни. Бог не се възмизава на външно благочестиви постъпки и превъзходство, чрез които един човек може да се отличава от другите. Сърдечното съкрушение и смирение е това, което въздига. Бог е състрадателен и чува молитвите на нукдаващите се, когато са искрени. Ако грехът е реалност, поради падналото състояние на човека, то той е в непроменяема реалност.

Светите отци обръщат внимание и на тайнството изповед като средство за очистване от греховете, „защото Бог не осъжда, а лекува“ (вж. Θεοφιλάκτου Βασιλαρίου, Ερμηνεία εις το κατά Λουκην, η ηρμηνεία της παραβολης PG. 123, 1004-1008). Чрез покаянието и прошката човек може да си възвърне блаженството и спасението.

Силва МАРИНОВА, докторант на Църковно изкуство в ДФМ на СУ Снимки: В. ВИБИТРОВ, Е. СЕРЕВА, С.МАРИНОВА

Колонка на редактора

Сретенение е

Празник на Срещата, увеличаваша подвига на трепетното очакване. Тържество на несломлямата надежда, на нештапидното търпение, на неугасващата вяра в обещаното от Бога, на любовта, надвърляща и преодоляваща разделениято.

Време да се запитаме: какво очаквам аз? С какво мисъл се пробуждам и с каква засипвам? Дали животът ми е безславен от освобождаване и очистване от всичко съетно, излишно, незнащично? Дали моето живение е подготвено за срещата с Живото, дали моето остаряване е свързано на душата ми, растеж и приближаване към срещата с Него? Дали мисля за смъртта, която неизбежно ме очаква, като за желана среща с Него? Дали смъртният ми час ще бъде завършен в обятията на Бога, среща с Онзи, Който ми е дал живот, но ми е дал и мъдрост, сила, вяра, и дръзновение да превърна този живот в очакване на Срещата и любовен стремеж към нея?

Празник, който ни припомяна, че Господ винаги е до нас, на една въздишка разстояние, готов да откликне на повика на душата ни и, че през целия си змеен живот можем и трябва да осъществяваме нашите ежедневни, ежеминутни срещи с Бога в сърцето си.

Сретенение. Целия си живот да превърнеш в стремеж към среща с Онзи, за Когого жадува душата ти, с Онзи, Когото обичаш, Който е основание за всяко обичане, извор на любовта и изначален смисъл на копнежа по единение. Целият ти живот да е подготвено на сърцето за тази Среща, умияване от всяка нечиността, обичане в чиста светла любов и украсяване на душата с добродетели за срещата с Него. Живот движан от любовен глад, от копнеж, от стремеж към срещане с Господа и любовно съзряване на нетленната Му съществуване.

Александра КАРАМИХА-ЛЕВА

Темата за Христовите притчи в монументалната църковна живопис на Българското възрождане е интригуваща по съдържание и проблематика, но все още не е добре изследвана. Обогатяването на иконографската програма и появата на сюжетите на новозаветните притчи, като завършен цикъл от иконографската програма, заслужава научен интерес от няколко различни перспективи – литературна, иконографска и културна.

Степониц от църквата „Покров Богородичен“ в с. Боещица. 1886 г., Никола Образцов

Степониц от храм „Св. архангел Михаил“, с. Студена. 1869 г., Коста Герев Античаров

Притчите в монументалната църковна живопис на Бългларското възрождане

Благодатното време на Българското възрождане ни оставя богато творческо наследство в областта на възрожденската църковна живопис. Тя е ценна и поради това, че разкрива творческите замисли и духовност у българина, съхранени през вековете.

Църковната живопис през XVIII-XIX в. продължава да е дълбоко свързана с богослужението на Православната църква. Зографите се придържат към иконографията и техниката на зографисване, както те са предадени от различните зографски наръчници, които са в употреба по онова време. Между тях най-разпространен е бил сборникът с наставенията и указанията по иконопис, получих названието Ерицния на Дионисий Фурнозграфит (1730-1733). В него атакияният монах и зограф за пръв път включва така указания за особеностите на изображението на различните сюжети или свети, но и общи технически наставения по иконопис.

Възрожденските ни майстори-иконописти се влияят от тенденциите на Атонските иконописни школи. Тези иконографски влияния се разпространяват в целия православен свят. Можем да кажем, че българските майстори, особено сарковчето и банскилите, са последователи на художествените тенденции на Дионисий от Фурна.

Под ръководството и с основния принос на св. Никодим Светогорец зографите

от Света Гора създават свой разпознаваем и типичен стил.

Въпреки че Дионисий се смята за последовател на иконографията на консервативната Панселин от Св. Гора, в своята Ерицния той вече има включени западни елементи на образоваване, които са приети и ситнати, че принадлежат към чисто византийската традиция. Иконописците обогатяват сцените си с елементи както от източното изкуство, така и от западното, тъй като използването на гравюри е вече широко разпространено. Те интерпретират моделите си свободно, без да се придържат към точното образоваване на природата и перспектива. Българското възрожденско изкуство даже си позволява да интерпретира и допълва зографските ерицнии, включвайки елементи от ежедневния бит на възрожденците. Всичко това придава на изображенията на реализиционни сцени характер на популярен образ.

Новата балканска естетика се формира като отлас от промените, предизвикани от Просветението. Гръцкият автор Кйотропλίδης изразява това свое мнение в Νεοελληνικώς Διαφωτισμός: Οι πολιτικώς

και κοινωνικώς ιδέες, Αθήνα, 1999, σ. 9). Това становище може да бъде отнесено и към България. Терминът Просвещение означава възприемането на светски идеи и ценности, приобщаването от образованието в Северозападна Европа, век преди Френската революция. Постепенното проникване на тези идеи в нашето православно общество означава предефиниране на основните области от живота – духовна, социална и политическа. Това допринася за формирането на историческата физиономия на съвременната нация.

Известно е, че поради взаимното влияние на православните центрове, притчице (първоначално като проповеди, а впоследствие и като иконография) достигат до България. Може да се издаже следната хипотеза относно пътищата, по които навлиза притчата и се обособява като сюжет на декоративната програма през Българското възрождане. Единият път, по който навлизат дидактично-моралните теми в иконографията, е от Украйна. В Сърбия притчата прониква през Карловацката митрополия, което е другият път за достигането ѝ до нас.

Св. Йоан Златоуст за вярата, надеждата и любовта

От стр. 1

Според светителя любовта е същинският извор и „майка на всички блага“. Тя е „специалното и отличително свойство на Христовите ученици“ (срв. Йоан. 13:34-35). Любовта обхваща целия ни живот и всяко благо произтича от нея. В едно свое тълкувание върху Псалтира светият отец казва: „Любовта винаги върши добро. Своиството на този, който обича, е да проповядва добротворство чрез добри дела, защото това става от любов и разпалава любов“.

Нравоучителните слова, посветени най-често на християнските добродетели или на аскетичното подвижничество, и библейските екзегетически беседи са двете основни литературни форми, в които се отлива дълбокото знание и проникновеното богословско учение на св. Йоан Златоуст. Това се определяло и от практическите нужди на Църквата и потребностите на вярващите християни в края на IV и началото на V век. По това време Православие вече било възтържествувало на Вселенските събори и догматическите спорове с арианите и духоборците били утihnали, но пред Църквата стояли сериозни изпитания и предизвикателства, които били преди всичко от практическо естество.

Тези предизвикателства и нужди на времето били свързани с необходимостта от укрепването и утвърждаването на християнството в живота на вярващите, стабилизирането на Църквата като институция и хуманизирането на християнската държава, а така също и с борбата с повърхностното и често пъти външно и лицемерно изповядване на християнската вяра и придържане към християнския морал от широките слоеве на населението и тогавашния аристократичен елит. На тези задачи било посветено и при тези условия протекло църковното служение на св. Йоан Златоуст и те определили в най-голяма степен насоката, характера и съдържанието на неговото богословско учение и творчество.

Някои изследователи вжидат в християнското учение на св. Йоан Златоуст за естествената симпатия, нравствения закон, съвестта и добродетелите класически пример за пло-

дотворната среща между елинизма и християнството.

Други специалисти изтъкват предимно аскетичното начало в християнската етика на Златоустия проповедник, който винаги акцентира върху значението на покаянието и поста, непрестанната борба с греховните страсти и порока, молитвата и целомъдрието за духовно-нравствения живот и спасението на вярващите.

За трети, св. Йоан Златоуст е преди всичко пламенен защитник на мило-сърдието и социалното служение на Църквата, реформатор на морала на гръко-римското общество, което излиза бавно и мъчително от културата на древното естество, преобразява се духовно в новата универсална нравствена култура на християнството и се утвърждава в ценностите на евангелския морал.

Следва да отбележим, че и трите тенденции имат място в нравственото богословие на светителя и са неразривно свързани в неговото учение за християнските добродетели като духовен плод на синергията между човешките усилия и дара на Божията благодат. Според св. Йоан Златоуст основните християнски добродетели – вярата, надеждата и любовта, са духовен плод на съдействието на Божията благодат, дарявана на вярващите в духовното лоно на Църквата (срв. Гал. 5:22-23), но също така са резултат и на естествените и целенасочени усилия и свободния избор на човека по пътя на неговото нравствено подвижничество и спасение.

Вярата, надеждата и любовта в живота на християните

Св. Йоан Златоуст разглежда трите основни християнски добродетели както в тяхната неразривна връзка, така и всяка една от тях поотделно. Много често в своите беседи той описва проявите на добродетелите и изяснява тяхната религиозно-нравствена специфика. Когато тълкува Евангелското учение, светителят определя любовта като основен принцип на духовно-нравствения живот, а трите християнски добродетели – вяра, надежда и любов – и взаимоделиятелното между тях той разглежда предим-

но при тълкуването на посланията на св. ап. Павел. В тези свои екзегетически беседи и нравоучителни проповеди св. Йоан Златоуст разглежда както дълбоката връзка между отделните християнски добродетели, тяхната вкорененост или увенчаност в любовта, така и различието между тях.

Огромна нравоучителна и духовно-назидателна сила се съдържа във всички беседи и слова на св. Йоан Златоуст. Целта на неговата библейско-екзегетическа проповед всъщност винаги е неразривно свързана с нравствено-изобличителното или духовно-назидателно слово. Тези две страни от неговото учение са неотделими. Така например известните беседи на светителя върху книга Битие били изнесени от него като проповед по време на Светата четиридесетница, така както и някои от другите му слова, като „За статуите“ и „Девет слова за покаянието“, били представени като цикъл нравоучителни беседи по време на Великия пост.

Като учител на християнската вяра и нравственост св. Йоан Златоуст вина определял преди всичко като „практически моралист“. Макар в богословското му творчество да съществуват и догматически произведения и на много места в екзегетическите му беседи да присъстват полемика срещу еретическите възгледи на аноме-та, същинската сила и творчески гений на Златоустия проповедник на Словото Божие и Христовите заповеди се разкриват в неговото нравствено учение за спасителната сила на Христовата любов и християнските добродетели, за покаянието, молитвата и мило-сърдието, за въздържанието и поста, за девството и целомъдрието.

Християнската любов като основна добродетел

Когато разкрива свойствата на християнската любов, св. Йоан Златоуст се обръща първо към думите на Исус Христос от Евангелието и сочи централното значение на тази нова благодатна добродетел и духовна сила в живота на човека, която се придобива чрез вяра в Сина Божий и усвояване на благодатния

дар на спасението.

Много често в своите нравоучителни беседи светителят се спира върху думите на Спасителя от Евангелието: „...понеже беззаконие то ще се умножи и в мнозина ще изтисне любовта (Мат. 24:12)“.

Тези думи на Исус Христос са отправна точка за св. Йоан Златоуст за очертаване на централното значение на любовта в живота на хората. В своите беседи върху Евангелието според Матей светителят казва: „Когато охладнее или се изгуби и изчезне любовта, задължително се явяват вражди и войни. Няма нищо, което да развие и укрепва злото толкова много, колкото липсата на любов (Мат. 24:12). Затова се казва: любовта изстива и се умножават беззаконията и злините. Така Кайн стана братоубиец и братята на Иосиф го продадоха в робство. Така се появиха и покълнаха безройните злини, защото изчезна любовта. Затова и Господ Исус Христос иска да изличи с много старание тези неща, които разрушават любовта“.

Връзката между липсата на любовта и появата на греха, беззаконие и злото св. Йоан Златоуст разглежда чрез един много важен паралел между думите на Спасителя (Мат. 24:12) и учението на св. ап. Павел за последните от прародителския грях, което се съдържа в Послание до Римляните (Рим. 1:31).

Светителят разглежда греха като корен на зло и приема, че злините, които възникват при отславането на любовта, се коренят в него. Грехът е осекверил и изменил човешката природа и според св. Йоан Златоуст е разрушил „естествената симпатия между хората“. Под властта на греха човешките са станали „безчувствени и немилосърдни“ и „са предали дара на природата – естествената благодат“. Според светителя между хората съществува „естествена природна симпатия

редят по някакъв начин и се опитват да ни осекверяват, онеправдават и злословят. Според светителя любовта не се изразява на думи, а се проявява преди всичко на дело (срв. Йоан. 3:18).

Християнската благодатна любов

„Любовта Божия се изля в нашите сърца чрез дадения ни Дух Светий“ (Рим. 5:5), благовести св. ап. Павел на християните и възторжено разкрива пълнотата и съвършенството на тази благодатна християнска любов в своя знаменит „Химн на любовта“ (1Кор. 13 гл.). Християнската любов е разкрита в този възвишен химн като най-голямата дарба, или по-точно като източник на всички духовни дарби в живота на християните, като най-съвършената добродетел и извор на всички добродетели и блага. Св. ап. Павел подтиква и настръчва християните „да се стремят към любовта“ (1Кор. 14:1), като ги учи, че християнската любов е целта на техния духовно-нравствен живот във вярата (1Тим. 1:5).

Според св. Йоан Златоуст тук св. ап. Павел ни учи, че любовта не е просто един от даровете, а е „съвършеният път“ (1Кор. 12:31), по който християните вървят за постигането на всички добродетели, блага и дарби в живота и без нея нито един дар или благо няма същинска стойност и духовна ценност сам по себе си. Само в християнската любов вярващият човек върви по пътя на правдата и постига духовното съвършенство и пълнотата на добродетелния религиозно-нравствен живот.

Същевременно в този текст от Новия Завет по най-съвършения и красноречив начин са ни разкрити свойствата на любовта и съвършените дарове в живота на християнина, които се съдържат в пълнота в евангелската обич: „Любовта е дълготърпелива, пълна с благодат, любовта не завижда, не се превъзнася, любовта не се гордее, не безчиновна, не дири своето, не се радва на неправдата, а се радва на истината, на всичко явява, на всичко не надява, всичко претърпява. Любовта никога не отпада“ (1Кор. 13:4-8). В съвършената и безкористна християнска любов, според учението на Църквата, се постига и осъществява съвършенството на човешката личност.

Следва
Доц. д-р Костадин
НУШЕВ

ЦЪРКОВНО ИЗКУСТВО

Памет и надежда за българския храм от изминалата 2018 година

Продължение от бр. 2

ДИМИТЪР ГЮДЖЕНОВ

На 26 януари 2019 г. се навършват 128 г. от рождението, а на 25 август 2019 г. предстои 40-годишнината от кончината на големия старозагорски художник и потомствен зограф Димитър Гюдженев.

Синът на възрожденския майстор, Атанас Гюдженев, не само наследява таланта и усвоява уменията на своя баща, но създава едни от най-ярките образи на българските свети едновременно в историческата и църковната живопис.

Сред богатото художествено наследство на Гюдженови са стенописите на Атанас Гюдженев в църквата „Св. равноапостолни Константин и Елена“ в Пазарджик, участието му в множество колективни стенописвания и стотиците му късновъзрожденски икони из южнобългарските храмове.

До 20-те години на ХХ в. младият Гюдженев чиракува при своя баща, включително и като сценограф, воюва и рисува на фронта, завършва Художествената академия и специализира в чужбина. През 20-те преподава и активно участва в съюзния художествен живот, а през 30-те е председател на Дружеството на българските художници. Икони на Димитър Гюдженев от 20-те има в костницата в Гюешево и в църквата „Св. Николай Мирликийски“ в София.

Художникът работи и излага активно у нас и по света картини в жанровете на историческата, батална и битова живопис, пейзажа, портрета и натюрморта, сценографията, приложната графика и

др. Църковните творби, които през следващите десетилетия стават все повече, често изпълнява в големи колективи със свои състуденти, колеги, ученици, приятели, а до 30-те – и с баща си.

Ранните му църковни произведения са в старозагорския храм „Св. Николай Мирликийски“, обновен на 5 октомври 2018 г. след реставрация от Лука Делийски. В края на 20-те Гюдженев участва в стенописването на купола на столичния храм „Св. Седмочисленици“ и изписването на църквата „Св. св. Кирил и Методий“ в Бургас, реставриран от Николаина и Климент Атанасови.

През 30-те и 40-те години на ХХ в. Гюдженев е щатен военен художник. В края на 40-те художникът ръководи стенописването

на храма „Св. преп. Йоан Рилски“, в северния пловдивски кбартал „Каршияка“, където работи с Георги и Олга Богданови, Цанко Василев и Димитър Македонски. В Пловдив, където работи и с Петър Джамджиев, Гюдженев прави и царските икони за зробищния храм „Св. архангел Михаил“.

В началото на 50-те стенописният колектив включва още Пантелей Сеферов и Атанас Велев и зографиса великонтърновската катедрала „Рождество Богородично“, като съвместява историческия и църковния жанр в българското изкуство, за да посигури традиционното обновяване на храмовите интериори приемливо за националните приоритети на социалистическата власт.

По същото време Гюдженев, Никола Кожухаров, Васил Захариев, Златю Бояджиев и други художници и майстори изграждат интериора на пловдивския катедрален храм „Успение Богородично“.

През 60-те Гюдженев е главен синодален художник, след като през 1959 г., в колектив с декоратор, изписва красивия ярък параклис „Св. равноапостолен цар Борис-Михаил“ и интериора на Синодалната палата. По същото време Гюдженев стенописват старозагорския катедрален храм „Св. вмчк Димитър Солунски“, където Гюдженев работи по южното крило, варненската църква „Св. Николай Мирликийски“ и чирпанския храм „Св. архангел Михаил“.

Паметник на късното църковно творчество на Гюдженев е пловдивският храм „Възнесение Господне“. Според биографичния албум на издателство „Стефан Добрев“ от 2016 г., издаден в резултат на дългогодишния труд на семейството на художника и проучванията на Димитър Аврамов, Владимир Каперски и художествения екип на проекта, последната стенописна творба на Димитър Гюдженев е интериорът на храма на Зелениковския скит „Св. Йоан Кръстител“ край Троянския манастир, понастоящем реставрираната красива църква на лятната постница на българското висше духовенство.

В периода декември 1992 – януари 1993 г. Националният исторически музей организира ретроспективна изложба на художника, която включва и църковните му творби и е отразена в скромен каталог на Военно издателство.

Смело може да се каже, че неповторимият академичен традиционен роден изказ на картините на Гюдженев, които ни съпътстват още от учебниците, през ХХ в. и до днес за нас са най-хубавата образна картина, сякаш илюстрира българската църковна история още от времето на възрождането ѝ от преп. Паусий Хилендарски.

Лиана ГЪЛБОВА

ОБЯВА

Национален конкурс „Възкресение Христово“ – 2019

По решение на Св. Синод на БПЦ-БП, прот. № 21 от 12 декември 2018 г., синодалният Културно-просветен отдел обявява

Национален конкурс „Възкресение Христово“ – 2019 в следните категории:

Изобразително изкуство

Литература (поезия и проза)

Фотография

В Конкурса могат да се включат деца от III и IV група на детските градини и ученици от I до XII клас.

Творбите трябва да са посветени на православния християнски празник Възкресение Христово – Пасха.

Краен срок за изпращане на конкурсните творби: 06.04.2019 г. (събота) – важи датата на пощенското клеймо.

Адрес за изпращане на конкурсните творби:

Пенка Христова

Св. Синод на БПЦ-БП, Културно-просветен отдел

За Националния конкурс „Възкресение Христово“, ул. „Оборище“ № 4, 1000 София, България
Email: skpodtel@bg-patriarshia.bg (само за литературните творби)

Всяка творба задължително трябва да съдържа следната информация:

В десния ъгъл на гърба на творбата да бъде написано четливо:

– Заглавие на творбата;

– Трите имена на автора;

– Възраст, група/клас;

– Град/село, област, училище (ОДК) енорийско училище/клуб;

– Адрес и телефон за връзка с участника или неговия родител;

– Името на преподавателя/ръководителя и негов телефон за връзка.

В конкурсния Статут се съдържат всички условия и насоки, които са задължителни за участниците и ще подпомогнат подготовката им в избраните от тях категории.

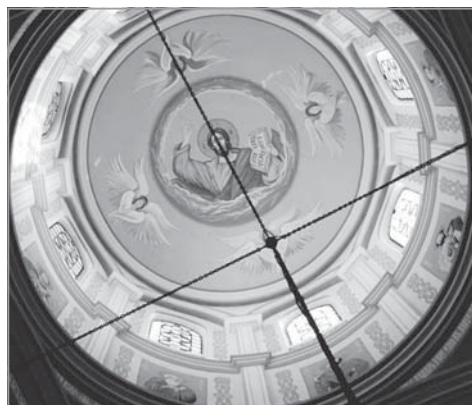
Имената на наградените участници и Протоколът на журито от съответния раздел ще бъдат качени на 24.04.2019 г. (Велика сряда) на Официалния сайт на Св. Синод на БПЦ, Раздел Новини: <http://bg-patriarshia.bg/news.php>.

Награждаването на участниците в Националния конкурс „Възкресение Христово“ ще бъде на 19.05.2019 г. (4 Неделя след Пасха – на Разслабление) в столичния храм „Св. св. Кирил и Методий“ (гр. София, ул. „Георг Вашингтон“ № 47, до Женския пазар и Лъвов мост) след приключването на св. Литургия.

След награждаването се предвижда **откриване на изложба** с наградените творби в храм „Св. св. Кирил и Методий“.

Статутът на Конкурса предвижда, след изтичане на изложбата на Конкурса, творби от Раздели „Изобразително изкуство“ и „Фотография“ да участват в благотворителен аукцион със социално-милосърдна насоченост към деца в нужда.

Вдъхновение и благословен от Бога успех на всички малки и големи участници във Великденския конкурс на светата ни Църква!

Стенописи на Димитър Гюдженев от храм „Св. Николай“, Стара Загора

ПОКЛОННИЧЕСКИ ПЪТУВАНИЯ

Продължение от бр. 1

Не знам дали изобщо някой може да каже, че е разгледал всички християнски забележителности, съсредоточени в иначе негоямата област Кападокия – толкова многобройни са те, че няма как да ти стигне времето в неколкодневния ти престой, а броят на християнските свети места многократно надхвърля числото на достъпните и пригодени за посетители. Вероятно още много остават скрити дори за специалистите изследователи на християнското наследство. Но и малкото видно ти е достатъчно, за да добиеш предста-

жана и обезопасена пътека тръгваме на своята разходка покрай живописната р. Мелендиз и... назад във времето.

Маркировка указва разклоненията към някои от разположените високо в скалите църкви, а пред входовете им откриваме

изобразен с лъв. На пръв поглед старозаветният пророк стои малко не на място тук, но сцената на „Рождество Христово“, с тримата мъдrecи от Изток, ме подсеща, че при Вавилонския плен именно той бил поставен от Навуходоносор за началник

но в изображенията отново се долавят архаичните източни стилове – коптски, арменски и сирийски.

Ясно личи по-ранен слой стенописи с геометрични фигури, вероятно от иконоборческия период.

Процеп в стената на север води към друго, разположено по-нависоко малко помещение. Когато свиквам с тъмнината там, виждам изсечени в пода гробове и изображение на „Дейсис“, в свода над тях. Христос не е изобразен на трон, а прав, със св. Йоан Предтеча и св. Богородица от двете Му страни, молеци Спасителя за греховете на положените там мъртви и за всички нас.

Продължаваме разходката си по живописната долина. Пътеката преминава ту от едната страна на реката, ту от другата. Погледът ми се плъзва нагоре по отвесните скали на тесния каньон и в мен пробягва мисъл: „Странно е, че не ме подтикат, а сякаш ме издигат нагоре“.

Следващата ни цел е „Църквата на зюмбюлите“. Тя е малка, с богато украсена фасада, с нисък, плосък, кръгъл купол, от който ни благославя „Христос Вседържител“ – най-ранният и основен иконографски образ на Христос в християнския Изток. В засводена олтарна ниша е „Христос Емануил“, а по-долу – „Богородица с Младенеца“. Тя е в цял ръст, с двама архангели и фигура на мъж от двете ѝ страни, и сцената „Успение Богородично“.

Два параклиса допълват пространството на храма – северен и южен (който е повреден, вероятно от земетресение). Изображение на св. Трифон в цял ръст в патронната ниша подсказва, че храмът вероятно е посве-

нове – един ранен вариант на Петдесетница, преди културното влияние на столичното църковно изкуство.

Христос от „Дейсиса“ в този храм приема застъпничеството на Богородица и на св. Йоан Предтеча, седнал на трон. Отново сцената на Рождество Христово, но с ангел, който върви пред тримата мъдrecи вместо Витлеемската звезда. „Тайната вечеря“, „Целувката на Юда“, „Залавянето на Христос и изправянето Му пред Пилат“, „Разпятието“ – без разделителни линии между тях. И тук откривам странично помещение с няколко гробни камери и бедна украса...

Започвам да долавям в себе си зараждането на онова чувство: „Не бях ли вече тука?“, когато впечатленията ми от отделните църкви започват да се сливат и обръкват и да ми идват вповеч.

Сядам в едно заведение с тераси, „нагазлии“ с подпорните си колони в плитчините на реката. Изпльвам се върху пъстрите черги и възглавници край ниската ориенталска маса, отпивам бавно от прясно изцедения сок от нар, заглеждана в плувачите на околната патици и в отвесните скали на каньона, набраздени от тъмни дупки. Знаем какво крият – вече съм „надникнала“ в недрата им, скрили през вековете пестро зографските църквички и отшелнически килии... Мисля си за хилядите знайни и незнайни подвижници, които са се подвизавали в тях и са съзрявали същите тези гледки като мен сега.

Заглеждам се в този гигантски разлом – сякаш земята нарочно се е разтворила, за да ги приюти в пазвите си. Заслушвам се в пестеливите шумове – сякаш творението нарочно е притихнало, за да не преци на молитвите им... Отнасям се назад във времето и... някак е странно, като си помисля, че тук са бродили Великите Кападокийски светители, а сега се разхождам аз...

„Каква деградация! – мисля си. – Какъв тъжен парадокс!“

Следва
Александра
КАРАМИХАЛЕВА

Неземната земя на Кападокия

ва за спецификите на кападокийските обители и църкви и да се потопиш в духа на отдавна отминалите славни времена на християнството по тези земи.

Още първия ден от престоя си посетих дългата 15-километрова долина Ъхлара или Ихлара – средновековната Перистрема – едно от най-големите средоточия на християнски скални църкви в света. По протежението на пронизващата земята каньон, чиято дълбочина достига на места 150 метра, са открити над 100 църкви, датиращи от IV до XIV век, от които 13 пригодени за посещение от поклонници и туристи.

От паркинга с услужливо подредени указателни табели, кафенета и магазинчета се разстила спираща дъха гледка към скалния разлом, чиито отвесни стени са осеяни с по-големи и по-малки дупки – входовете към монашески килии, храмове, жилища и стопански помещения, които приютявали векове наред аскети, молитвеници Божии и съзертатели на нетварната Му светлина.

По стрънна, виеща се в скалата стъбля слизаме надолу към дъното на каньона и по добре поддър-

табели, услужливо даващи оскъдната налична информация за тях. Колкото и да ми се иска, нито те, нито екскурзоводите могат да ми разкажат кой от хилядите безименни подвижници къде се е подвизавал, а още по-малко – как.

Първата църква, която посещаваме, е „Църквата под дърветата“. Входът ѝ сега е затрупан и влизаме откъм апсидата. Храмът е кръстокуполен, триконхален, с изсечен в скалата купол, от който ни гледа възнасящият се Христос, носен от ангели. Стенописите, вероятно датиращи след края на иконоборческия период, обединяват типичните орнаменти от този период и библейските сцени, носещи чертите на източното, т.нар. „сирийско“, а нерядко и „арменско“ влияние, личат във всички скални църкви в Ъхлара, както и в цялата Кападокийска област.

Можем само да гадаем какво е същинското наименование на този храм, но темата за Рождество Христово присъства сякаш навсякъде – започва с „Благовещение“, преминава през „Срещата на Мария с Елисавета“, „Бягството в Египет“... И докато си мисля това, разпознавам пророк Даниил,

на езическите мъдrecи и вероятно с изобразяването му зографът указва връзката между древното юдейско пророчество за очаквания Месия и търкалите да се поклонят на родилия се юдейски Цар вълхви.

Следващата църква, в която влизаме наричат „Змийската църква“. Неголям кръстокуполен храм със засводен притвор и наос със засводена апсида. Името ѝ очевидно идва от групата жени с омотани огромни змии по голите им тела – част от изображението на Страшния съд, на западната стена на притвора на храма.

Сноп светлина от процепа на южната стена осветява свежите цветове на стенописите, покриващи целия храм. Виждаме „Възнасяния се Христос Пантократор“ в купола на олтарната апсида, благославящ с Евангелие в лявата ръка, в подножието Му – „Св. Богородица с Младенеца“, заобиколен от св. Апостоли. В южната пещина – „Св. Константин и Елена“, държащи „разцъфнал кръст“, под тях – уникална по своята иконография сцена „Успение Богородично“. В северната пещина – изображение на „Тайната вечеря“. Надписите са на гръцки език,

ПРОДЪЛЖАВА АБОНИРАНЕТО ЗА „Църковен вестник“ – 2019 г.

1 година 30,00 лв.
6 месеца 15,00 лв.
3 месеца 7,50 лв.
ед. цена 0,70 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА
СВ. СИНОД, София – 1000, ул. „Оборище“ № 4
тел. 02/987-56-11 / в. 245

За абонамент: 02/987-56-11 / в. 131
e-mail: sinizdat@gmail.com

Отговорен редактор на броя:
Александра Карамихалева

Материали се приемат в електронен формат.

Сумите за абонамент да се изпращат по банкова сметка или с пощенски запис на името на **Танка Тончева Христова**, като се изписват точният адрес и пощенският код на абоната!

Банкова сметка на Синодално издателство на БПЦ:
УниКредит Булбанк – София, ул. „Алабин“ № 58
IBAN BG97UNCN96601018147018, BIC код: UNCRBGSF

„Църковен вестник“ съдържа свежими текстове и изображения и не бива да се използва за битови нужди.